

گزارش تغییر جنسیت گل آذین نر (شاتون) به گل آذین دو جنسی بارور(هر مافرودیت) در گردو رضا رضایی

مرکز تحقیقات کشاورزی آذربایجان غربی، ایستگاه تحقیقات کشاورزی کهریز

در حالت طبیعی از نظر چگونگی گل دهی، درخت گردو یک پایه محسوب می شود با این مفهوم که گل آذین نر بطور جداگانه از گل‌های ماده روی یک درخت اغلب به صورت پروتاندروس و به ندرت پروتوزیتوس در برخی ارقام و شرایط محیطی خاص بوجود می آیند. به عبارت ساده تر، ابتدا گل آذین نر روی شاخه های یک ساله شکوفا شده و سپس گل‌های ماده (۱-۳ عدد) در دو وضعیت انتهایی و جانبی روی شاخه های سال جاری پدیدار می شوند. در طول هر فصل رشد همزمان با رشد میوه ها طرح اولیه گل‌های نر در قاعده برگها بوجود آمده و معمولاً بصورت راکد تا اوایل فصل رشد آینده باقی مانده و با گرم شدن تدریجی هوا همزمان با رشد برگها شکوفا شده و دانه های گرده خود را به تعداد بی شمار آزاد می کنند. در یک وضعیت استثنایی روی یکی از ژنوتیپهای گردو با شماره ۲۱ K_{21B} واقع در باغ آزمایشی بنابه علل نامعلوم تعدادی از شاتونهای موجود در قاعده برگها به درجات مختلف فعال شده اند که روی آنها تعداد خیلی زیاد (حدود ۱۰۰-۱۵۰) گلچه دو جنسه مرکب از ۶ کاسبرگ، بیش از ۲۰ پرچم و ۱ مادگی با کلاله ۲-۳ پرشاخه بوضوح دیده می شوند. این گلچه ها سپس بطور آکروپتال (از قاعده به رأس) بارور شده و به میوه تبدیل می شوند. این پدیده به صور مختلف همراه یا بدون میوه معمولی اتفاق افتاده است، بطوریکه در حالت اول اندازه میوه معمولی حدود ۳ برابر میوه های روی شاتون می باشد. مشاهدات بعمل آمده نشان می دهد که گل آذین نر (شاتون) صرفاً دارای کاسبرگ و پرچم نبوده بلکه هر گلچه علاوه بر دو عضو یاد شده دارای یک مادگی تحلیل رفته می باشد که در شرایط استثنایی فعال شده و قابلیت تبدیل شدن به میوه را دارد. خاطر نشان می نماید که این پدیده بکلی از باردهی خوشه ای خاص برخی ارقام متفاوت است. بنابراین شناخت علل بوجود آورنده آن می تواند هم از نظر علوم پایه و هم از دیدگاه کشاورزی حائز اهمیت باشد.